

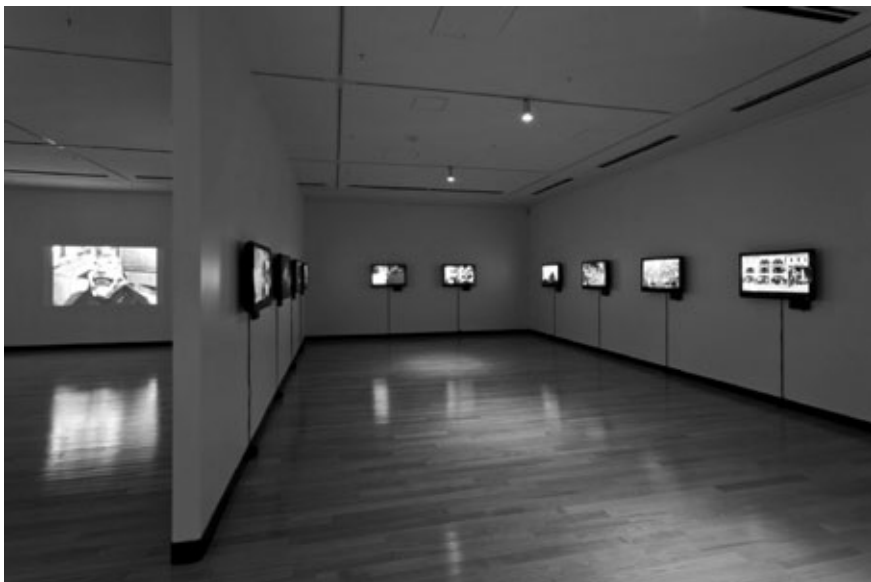
МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЕКТ «КОЛАЙДЕР»

Постановка проблеми. 1-а Київська Міжнародна бієнале сучасного мистецтва показала, що звуження українського мистецького процесу до комерційної репрезентації, редуційна стратегія стосовно моралі та складних питань, пов'язаних із суспільними проблемами, вилучає українське сучасне мистецтво з контексту критичного мислення ХХІ століття. Для того, щоб подолати цю ситуацію стагнації, сучасному українському мистецтву доведеться зійти зі шляху захопленого продукування мейнстріму і вирішити для себе питання щодо капіталістичної природи того суспільства, в котрому воно існує, — тим більше, що статус глянцевого товару перетворюється на реальну перспективу не тільки для художнього твору, але і для самого митця.

Актуальність дослідження. Розвідки на тему взаємодії архітектурних просторів, сучасного мистецтва, science art'у і новітніх технологій продиктовані нагальною необхідністю прослідкувати за вирішальними мутаціями, обумовленими зміною уявлень про сучасний світ загалом і мистецький продукт зокрема; трансформаціями художніх стратегій та експериментальною діяльністю художників. Позаяк українське мистецтво не має своїх авторитетних ретрансляторів у Західному світі (яким є, наприклад, Борис Гройс для сучасного мистецтва Росії), існує нагальна потреба у розробці певних теоретичних містків, які б сприяли залученню також і наших практик до загального дискурсивного поля.

Проект «КОЛАЙДЕР» Оксани Чепелик представляла Медіа Арт Лаб Київ (куратори Наталя Манжалій та Людмила Моцюк), у співпраці з Front Pictures, в рамках Паралельної програми 1-ої Київської Міжнародної бієнале сучасного мистецтва, що увійшов до семи проектів у буклеті Бієнале «Must see by Biennale Way» [1, с. 4]. Проект стосується подій, що відбулися в різних урбаністичних ландшафтах і вплинули на подальший розвиток історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на те, що фокус проєкту «Колайдер» знаходиться у секторі, визначеному вектором тези «кінця

Артур Жмієвський. Проект «Демократії». НМКВ, Дортмунд. 2009–2012

історії» [2, с. 5], тобто ідеї про ліберальний капіталізм як ідеальну світобудову Френсіса Фукуями та вектором кінця світу в інтерпретації Ларса Фон Трієра у фільмі «Меланхолія», автор статті може послатися на два уточнювальних тексти. По-перше, на вступне слово Артура Жмієвського до книжки «Забути страх», виданої під його редакцією спільно з Іоанною Варшою до 7-ї Берлінської Бієнале, де наведені розмови з практиками [3, с. 7], що балансують на межі між мистецтвом і політикою, котрі свідчать про те, що художні відповіді на навколишні виклики виявляються точнішими, радикальнішими та ефективнішими, ніж традиційні форми критичного висловлювання. По-друге, це дописи «Структура Ойкумени» (2010) та «Космічна Одиссея-2011» і science-виміри українського арт-простору» (2011), де Микола Скиба, розглядаючи проект Анни Надуди та Андрія Базюти «Ойкос», куратором якого він виступав [4, с. 10], пише про science art в якості напрямку сучасного мистецтва, що найбільш активно реагує на зміни у науковій картині світу.

В 2001 р., беручи участь у програмі «Cell Culture / Культура клітини» у Сан-Себастьяні, у Центрі сучасного мистецтва Arteleku — штаб-квартирі «Маніфести» (2004 р., Іспанія), я працювала з проблемою комунікації. Художнє дослідження стосувалося процесу навчання робота МіРеЛа (відділення Робототехніки Парку Науки Мірамон у Сан-Себастьяні) зокрема та взаємодії

Артур Жмієвський. Проект «Демократії». 2009–2012

штучного інтелекту з реальним світом шляхом створення нової штучної мови загалом. Робот з базовою програмою поведінки взаємодіяв з людьми в реальному архітектурному середовищі за допомогою сенсорів (зору, руху, відстані й звуку). Він працював як автономна система, а художній проект досліджував комунікацію робота як соціальну модель. Наслідки дослідження втілились у статті «Глобалізація, інтеркультурна комунікація та новітні технології» та у розділі монографії «Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій» (2009 р.).

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Працюючи в США в 2003–2004 рр. в рамках Програми Фулбрайта в UCLA (Каліфорнійському університеті Лос-Анджелеса), я зосередила свої зусилля на проекті «Textual GENE / Текстовий ГЕН» як моделі інтеркультурної комунікації, представленої сплавом теоретичного і практичного пошуку. Дослідження також торкається питання про те, якими шляхами наука й технологія формують культуру чи впливають на неї. Проект «Текстовий ГЕН» досліджує тему культурних трансформацій, свідомості й нових технологій у пост-гуманістичному ракурсі. Аналіз виконувався за допомогою лаканівської тези про мову, як фундамент ідентичності, якої «ти не можеш уникнути» — його загальновідомого положення стосовно підсвідомості, структурованої як мова [5, с. 53].

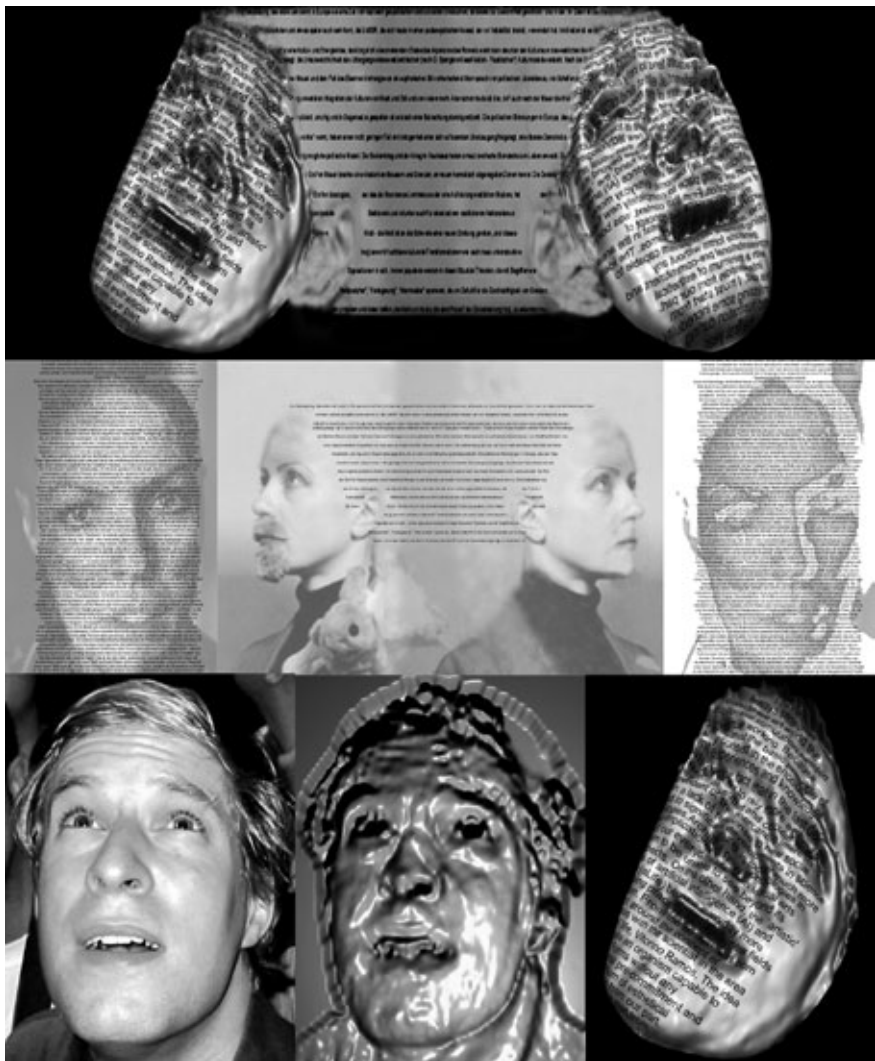
Лафс фон Трієр. Кадр з фільму «Меланхолія». 2011

Проект розвивав поетику, естетику та етику бази даних: мова й ген — ці полюси були обрані, щоб проаналізувати вияви живих структур за допомогою цифрових технологій, — у діапазоні від суто наукового до метафоричного суб'єктивного художнього підходу. Метою створення інтерактивної інсталяції «Textual GENE/Текстовий ГЕН» є дослідження моделі інтеркультурної комунікації, в якій фіксуються процеси, породжені глобалізацією — зокрема, процеси трансляції культури. Проект стосується взаємозв'язку між мовами, ідентичністю та владою, виходячи з реалій нинішнього дня.

Нові медіа не відкидають цілей сучасного мистецтва в тій класичній формі, що встановилася в другій половині ХХ ст. — викликати інтелектуальні зусилля та соціологічні відкриття; однак їх основна мета — надихнути глядача на дію і, що найбільш важливо, на взаємодію в нашому аж ніяк не перформативному суспільстві. Програма Фулбрайта, що підтримує проекти такого типу, є дійсно новою формою культурного реагування на мінливу сучасність.

Тема даної розвідки пов'язана з загальнодержавною програмою Інституту проблем сучасного мистецтва Академії Мистецтв України, зокрема з темою «Мистецький рух України ХХ — початку ХХІ століття» та підготовкою дисертації «Сучасне мистецтво, новітні технології та архітектурні простори: парадигма взаємодії», а також з планами наукових робіт кафедри теорії та історії архітектури і синтезу мистецтв Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури.

Акцентування невирішених раніше частин загальної проблеми. Я вважаю за потрібне зблизити у культурній практиці функції мистецтва, новітніх технологій та наукових досліджень. Увага до таких досліджень показує, яким чином ми розуміємо світ сьогодні в якості наслідку наукового й технологічного розвитку.

Оксана Чеплик. Проект «Textual GENE/ Текстовий ген», інтерактивна інсталяція. 2004

Оксана Чепелик. Проект «Урбаністична мультимедійна утопія». 2002

Новизна дослідження полягає в тому, що в проекті досліджуються місця, що є фокусними пунктами багатьох потоків — культурних, політичних, потоків капіталу, — а також їх гострі моменти, котрі вступили в глобальний вернакуляр. Залучаючи українські події у цю спільну мову, проект свідомо формує глобальне розуміння української сучасної історії і, в той же час, переосмислює українське розуміння локальних і всесвітньо-історичних переломів. У розвідці відповідальність автора адекватна відповідальності вчених із інших наукових галузей, наприклад, фізики, де дослідники пишуть наукові праці на основі власних, а не чужих, експериментів та дослідів.

Методологічне або загальнонаукове значення дослідження полягає в тому, що в ньому вперше, на тлі численних зарубіжних і деяких українських проектів, показано особливості процесів та сутнісні характеристики взаємодії архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій у формуванні суспільного простору. Висвітлений в роботі розвиток теоретичної думки є певним внеском у загальну теорію мистецтвознавства та культурології. Достовірність наукових висновків базується на аналізі значної кількості першоджерел з теорії мистецтва, філософії, архітектури та новітніх технологій, а також на певному обсязі

Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Даллас case study).
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012

Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Москва case study).
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012

практичного матеріалу. Окремі фрагменти дослідження можуть бути використані в навчальному процесі, підготовці науково-методичних розробок, формуванні лекційних курсів, в тому числі присвячених історії світового мистецтва.

Викладення основного матеріалу. Проект «Колайдер» був представлений у новому мультимедійному науково-культурному центрі «ATMASFERA 360°», розташованому в київському Планетарії, і продемонстрував передові технології третього тисячоліття, які розширюють кордони можливого, завдяки чому глядач перетворюється на учасника подій Всесвіту. Проект спонукає нас уявити світ, що прямує до свого кінця, та змушує детальніше замислитись про взаємодію з цим світом завдяки панорамному досвіду його ключових направляючих ідей. Його мета полягає в тому, щоб дати глядачу зрозуміти, чесно та впевнено, що це дійсно наш світ, і, якщо вже ми беремо участь у його руйнуванні, то чому б нам не почати створювати замість нього новий світ?

«Колайдер» — панорамна презентація топосів, в яких відбулися найдраматичніші політичні події світу: Даллас (штат Техас, США), місце вбивства президента Джона Ф. Кеннеді у 1963 р.; Лос-Анжельський Бунт, котрий відбувся внаслідок цинічного вбивства поліцейськими чорношкірого у 1992 р., що стало важливою віхою в становленні антирасистської свідомості; Білий Дім у Москві, місце Серпневого путчу противників М. Горбачова у 1991 р., що призвів до розпаду СРСР; Площа Незалежності у Києві, — місце подій Помаранчевої революції 2004–2005 рр. Таким чином, у дослідженні розглянуто визначальні, історичні моменти, що відбулися в тому чи іншому урбаністичному просторі. Навіть тепер, якщо ми, можливо, відштовхуємося від розуміння їх важливих наслідків, чи ми фокусуємося на самому конфлікті? Його правильному масштабі? Вірному вимірі? Як мистецький проект, «Колайдер» іде далі, аж до глибин квантового рівня. В експериментальних умовах справжні колайдери досліджують квантові частки під час їх зіткнень одна з одною, щоб виробити дивну речовину: антиречовину. У звичайних умовах ми досліджуємо людську мову під час зіткнень, завдяки яким виробляється випадкова речовина, сильна речовина, дискурсивна, політична, етична речовина, — завжди вагома, але не завжди послідовна. Ці колізії вимагають нашого залучення як інтерпретаторів часу. Наші відповіді завжди багатовимірні, і вони емоційні, однаково, у практичному чи політичному сенсах; а ми продовжуємо занурення, то з непередбачуваною раціональністю, то з ірраціональною приголомшеністю.

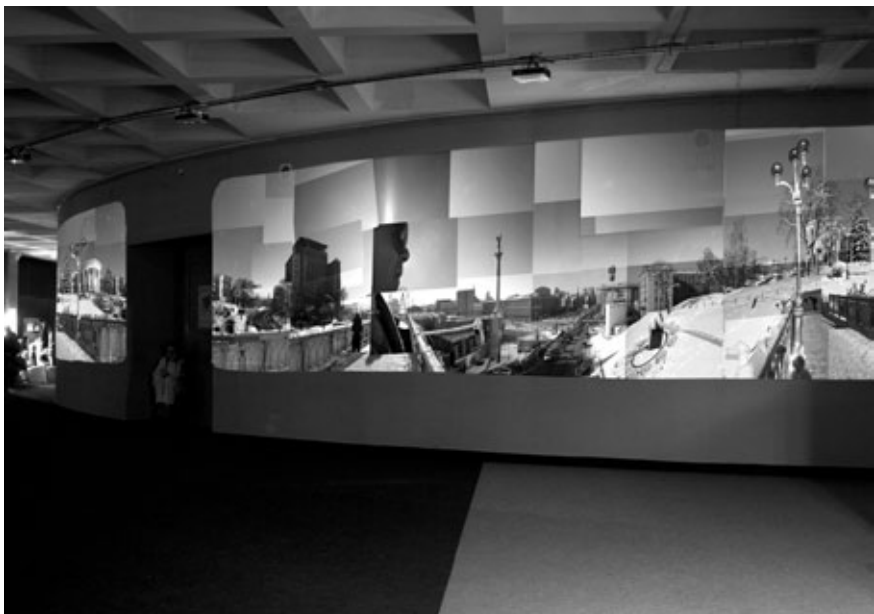
Проект існує у двох формах: як 7-канальна панорамна проекція розміром 4×23 м, котра демонструвалася на круглій в плані внутрішній стіні планетарію, так, щоб її всю було неможливо охопити поглядом (що змушувало глядача рухатися вздовж відеозображення), і як 360° купольна проекція — надзвичайно імерсивне середовище, складене з багатьох фрагментів зображень одного місця.

Хоча певний проміжок часу був зафіксований в кожному з випадків в окремому відеофрагменті, знятому з певної точки, легко виявити, що навіть послідовно складена перспектива не гарантує єдино можливої привілейованої точки зору чи остаточної інтерпретації. Вперше авторка статті використала викривляючу візуальну техніку, що множить зображення, ще в 2002 р., у проєкті «Урбаністична Мультимедійна Утопія» (2002). Його растрові міські ландшафти, реалізовані у Баухаузі Дессау (Німеччина), стосувався впливу новітніх комунікаційних технологій на урбанізм, і в якості прикладу наводився Сідней, як частина Азійського Технологічного Коридору, економіка якого розвивається найбільш динамічно. В «Урбаністичній Мультимедійній Утопії» в дигітальній фрагментарній формі був представлений єдиний погляд, з метою його викривлення, і, таким чином, фіксації прямого сенсу медійного урбаністичного досвіду. Натомість мозаїчність «Колайдера» є композицією з кількох ракурсів, завдяки чому привілейована позиція суб'єкту полягає в тому, щоб випробувати спотворення своєї власної точки зору.

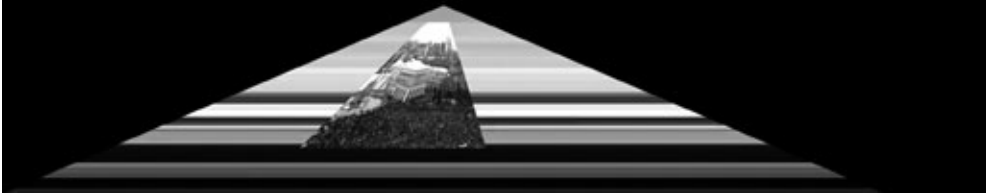
Огортаючи цими візуальними досвідами глядача, котрий рухається вздовж панорами, аби випробувати кожен момент, Колайдер занурює його у втілену дійсність серед багатовимірних просторів колізій минулого і майбутнього часу. Це критичне мистецтво актуальної соціальної дійсності та її травм, — свідчення або запис якогось тілесного відчуття сучасності, залишений для майбутнього.

У варіанті купольної проєкції «Колайдера» глядач є і фокусною точкою, і суб'єктом фокусу. Проєкт обирає певні драматичні політичні події ХХ ст. і представляє їх у цілком суб'єктивному масштабі, розміщуючи глядача в їх центрі. Авторські фрагменти рухомих зображень обертаються і прискорюються в межах мистецького колайдера. Зіткнення перспектив породжують історію, адже час від часу в механізм аудіо-візуальних стрибків влітаються також фрагменти архівних відеозаписів. Кожен із цих фрагментів наближає глядача до того драматичного моменту, який міг би бути останнім.

В межах 1-ї Київської Бієнале Arsenale тема Відродження і Апокаліпсису в сучасному мистецтві провокує революційну перспективу, з посиланням на «найкращий час, найгірший час» Дікенса [6, с. 12]. У проєкті «Колайдер» це розповідь як мінімум про чотири міста, де колізії між минулим, теперішнім і майбутнім часом пропонують свої власні спектри відповідностей. Чи «найкращий» і «найгірший» є протилежностями, і чи напруга між ними є продуктивною? «В межах спокутування “найгіршого” лежить бездіяльність», пише куратор ARSENALE 2012 Девід Елліотт, намічаючи свої провокації в Бієнале; «поки “найкращий”, можливо, є ілюзією, яка приховує сім'я свого власного руйнування» [7, с. 63]. Стрімко прямуючи до суперколізії всесвітньо-історичного накопичення, чи беручи це одне зіткнення в часі, твір існує в межах фізичного, буквально відповідаючи на можливість «кінця світу».

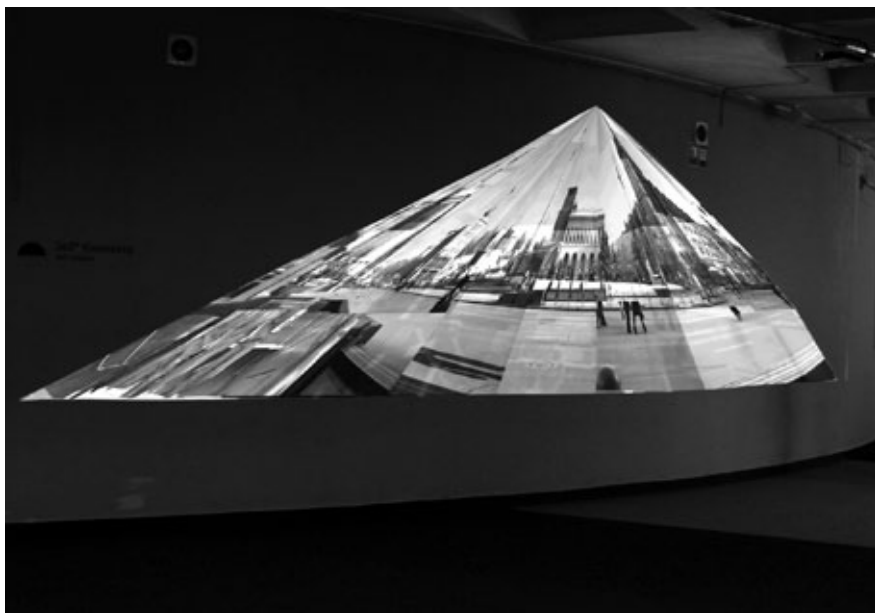
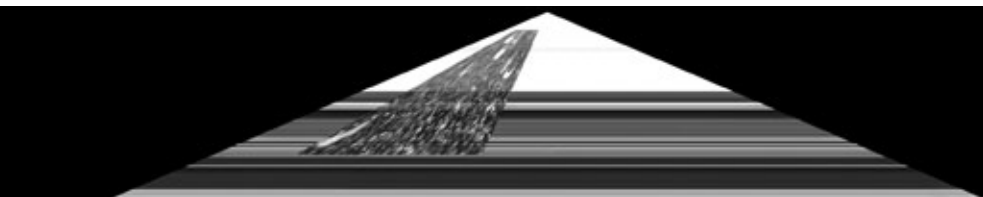

*Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Київ case study), 7-канальна відео-інсталяція.
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012*

Проект, розпочатий в межах Програми Фулбрайта в США, включав ідею Великого Адронного Колайдера — найбільшого в світі атомного прискорювача, запущеного в 2011 р. для регулярної дії (який, на думку ЗМІ, сам по собі може викликати небезпеку Апокаліпсису). Елементи фрагментованості та уривчастості цього відео відсилають до квантової теорії. Математично панорамні куполи — це прості багатовимірні простори, математичні об'єкти, які виглядають пласкими і передбачуваними в ескізах, але фактично вони є викривленими сферами, що ведуть несподіваними шляхами через багатовимірність до складних n -вимірних просторів (многовидів). Інколи ці виміри диференціюються: диференціальне числення дозволяє нам зробити пласку карту Землі, і, наприклад, тривимірний глобус редукувати до двох вимірів для того, щоб змалювати континенти у формах, які ми пізнаємо, втрачаючи глобальну точність на користь локальної деталі. Іншим прикладом може бути стрічка Мьобіуса — двовимірний компактний простір: безкінечна пласка поверхня, яка фактично є замкненою на собі петлею; і дійсно, це те викривлення, яке дає початок його безперервній площині. Пласкі сторони стін, що розходяться від куполу, обмежують поверхню проєкції, в той час як очі повинні рухатися, щоб зрозуміти цілісність роботи в межах заданої кривої.

N -вимірний простір Калабі — Яу — це комплексний риманів многовид, який представляє додаткові виміри часо-простору, що є проєкцією теоретичної математики і фізики, а саме теорії струн. Згідно з теорією суперструн, в кожній точці нашого 4-и вимірною простору додається настільки малий 6-и вимірний

*Оксана Чепелик. Проєкт «Колайдер» (Київ case study), 7-канальна відео-інсталяція.
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012*

Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Москва case study), 7-канальна відео-інсталяція.
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012

простір Калабі — Яу, де простори знаходяться в масштабі Планка, в квантовому масштабі, в якому теорія квантового поля не діє, а гравітаційні сили стають нестійкими [8]. Ці проблематичні масштаби є одним із об'єктів дослідження авторки статті. Якщо остання теорія Томаса Вейлера і Чіу Ман Хо вірна, то Адронний Колайдер може бути першою машиною, здатною породити елементарні частки, що зможуть мандрувати в минулий час. Найменші частки, прискорені і введені в контакт одна з одною, спотворюють досвід часо-простору — і тому, відповідно, і сам часо-простір. Багатовимірні простори (многовиди) як квантово, так і геометрично об'єднують ці коливання, породжуючи комплексні складки, складні форми. Несподіване залучення і великий ризик, відродження і апокаліпсис — ці два полюси охоплюють усе, що існує.

Кінець світу закладений в структурі світу. Ці послання на квантовий рівень пояснюють, як ми можемо бути настільки близько і досі не помічати, не розуміти цього; не запобігти цьому. Важливо зазначити, що це — не метафори і не аналогії; це — фізичні пояснення. У «Тисячі плато» Делез та Гватарі наполягають, що їх праця не є метафоричною — що вона варіативно практична, інструктивна, імперативна [9, с. 47]. Ніцше у своїй «Веселій науці» проголосив відома: «Хай живе фізика!» [10, с. 653] — нагадуючи нам, що фізичний світ — це

Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Москва case study), 7-канальна відео-інсталяція.
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва, АТМАСфера 360°. 2012

все, що ми маємо, і що нам потрібно погодитися з випадковістю і гарантувати, що наші етичні засади ґрунтуються тільки на цьому фізичному світі. Проект «Колайдер» також наполягає на залежності від категорій фізики. У роботі парадоксально фрагментований урбаністичний ландшафт формується у 360° панорамній проекції, але в той же час твір присвячено історичному часо-простору.

Ці референції також пояснюють, чому може бути важко бачити світ з ширшої перспективи. Це — не просто справа дистанції, необхідної для ширшої панорами. Просторова структура набуває особливого значення, аби сформувати цей досвід: філософської і фізичної критичної маси та виявлення умов, які постають новими, неймовірними, немислимими... Проект провокує складні траєкторії людських рухів. У структурі є як рух, так і серйозність, із яких постає вимогливий перелік питань.

Проект «Колайдер», працюючи з подіями, які сформували актуальний світ, піднімає питання: чи люди є елементарними частками в системі прискорювачів глобальних сил, чи енергія взаємодії здатна породити нові значення, нові форми мислення і нові шляхи існування в світі, наполягаючи на тому, що «інший світ можливий» [11, с. 364]. Кожен з тих моментів існував; кожним історичним моментом керувала енергія невідомих індивідуумів із невідомими швидкостями,

*Оксана Чепелик. Проект «Колайдер» (Київ case study).
1-а Київська бієнале сучасного мистецтва. 2012*

що супроводжувалися нереалізованими можливостями. Якщо ми слідуємо за логікою конструкції кожного моменту, якщо ми слідуємо за Колайдерною логікою близького політичного руйнування, то який кінець нашого світу ми можемо очікувати — і коли?

Годинник Апокаліпсиса сприймає цю можливість дуже серйозно, позначаючи, як близько ми підійшли до руйнування світу, і змінюючись, коли відбувається всесвітньо-історична подія. На відміну від давніх Єгипетських маркерів, або пророцтв Майя, яких суттєво бракує сучасному життю, Годинник Судного Дня підтримується вічною нагальністю «Бюлетеня науковців-ядерників», вказуючи близькість загроз нашому існуванню ядерної зброї, кліматичних змін і новітніх технологій. У січні 2007 року науковці-ядерники перемістили знак небезпеки від початково встановлених у 1947 р. семи хвилин до опівночі (символічний час, що відокремлює людство від дня глобальної катастрофи), лише до п'яти, нагадуючи про подвійну загрозу ядерного руйнування і відсутність дій для припинення кліматичних змін.

Усе вищезазначене дає змогу зробити наступні *висновки*. Багатомірний простір і суперколайдер ускладнюють все — так само, як це роблять глобальний капітал, мережеві комунікації та зростаючий масштаб сучасного політичного опору. Скільки ж застережливих дзвіночків нам потрібно, щоб розпочати переформатування системи? Проект проблематизує безпосередньо систему, виявляючи складнощі, які суперечать кожному моменту, — тобто, за виразом Рансьєра, «проблематизує її причинно-наслідкові зв'язки» [12, с. 26]. Ми могли знаходитися тут, де ми є зараз, приймаючи спектр умов, і якби ми притримувалися цієї траєкторії, ми були б втягнуті в інший вимір.

Перспективи використання результатів дослідження. Подальший розвиток «Колайдера» можливий в дослідженні Потьомкінських сходів в Одесі (як феномену революції 1905 р., так і культурного феномену (німий фільм С. Ейзенштейна «Броненосець Потьомкін», 1925)); ЧАЕС в Прип'яті (1986, Україна); вулиці Геумнамно в Кванджу (1980, Південна Корея); площі Тяньаньмень в Пекіні (1989, Китай); колишньої Берлінської стіни (1989, Німеччина); меморіалу ВТЦ в Нью-Йорку (2001, США); площі Свободи в Тбілісі (2003, Грузія); Райської площі (зараз — Площа Свободи) в Багдаді (2003, Ірак); площі Сокало та Пасео-де-ла-Реформа (2006, Мексика); площі Тахрір в Каїрі (2011, Єгипет); Фукусімської АЕС (Японія, 2011) та Собору Св. Павла в Лондоні (2011, Великобританія). Куратор Дискусійної Платформи Arsenale 2012 Катерина Дьоготь підтримує думку про те, що інший світ можливий: «Навіщо пасивно чекати, аж поки система не розкладеться сама собою — доки настане “кінець світу”? Чому б не почати творити новий світ, що прийде після нинішнього апокаліпсису?» [13, с. 2].

Актуальне дослідження створене на основі матеріалу мистецького проекту та наукового апарату з різних галузей сучасного наукового знання.

Практичне значення наукової роботи полягає в узагальненні проблем і перспектив взаємодії архітектурних просторів, сучасного мистецтва, науки та новітніх технологій як художнього опору процесу переписування світу всередині глобальної соціальної сфери, що сприятиме отриманню громадськістю критичного знання.

1. «Must see by Biennale Way», Arsenale 2012: The First Kyiv International Biennale of Contemporary Art: Каталог. — К., 2012.
2. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Пер. с англ. — М., 2004.
3. Żmijewski A. Foreword // Forget Fear. — Edited by A. Żmijewski and J. Warsza. — Warszawa, 2012.
4. Скиба М. «Космічна Одиссея-2011» і science-виміри українського арт-простору // ArtUkraine. — 2011. — № 3 (28).
5. Лакан Ж. Функция и поле речи и языка в психоанализе: Доклад на Римском Конгрессе Института Психологии Римского Университета. — М., 1995.
6. Дікенс Ч. Повесть про двоє міст / Пер. з англ. М. Сагарди. — Х. — К., 1930.
7. Elliot D. The Best of Times, The Worst of Time // The First Kyiv International Biennale of Contemporary Art catalogue. — К., 2012.
8. Anatolitis E. Collider: Volatile correspondences Oksana Chepelyk [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://architecture.testpattern.com.au/>.
9. Делёз Ж., Гваттари Ф. Тысяча плато. Капитализм и шизофрения / Пер. с фр. и посл. Я.И. Свирского, науч. ред. В.Ю. Кузнецов. — Екатеринбург — М., 2010.
10. Ницше Ф. Веселая наука // Ницше Ф. Сочинения: В 2 т. — М., 1990. — Т. 1. — С. 491–719.
11. William F. Fisher, Thomas Ponniab. Another World is Possible: Popular Alternatives to Globalization at the World Social Forum. — L., 2003.
12. Rancier Jacques. The Emancipated Spectator, translated by Gregory Elliott. — L., 2009.
13. Дьоготь Є. Мистецтво після кінця світу // Дискусійна платформа Першої Київської Міжнародної бієнале сучасного мистецтва ARSENALE 2012. — К., 2012.

Анотація. Допис розглядає мистецький проект, що об'єднує урбанізм, science art, історію, політику та новітні технології, проблематизуючи причинно-наслідкові зв'язки соціально-економічної системи, з метою залучення його до національного дискурсу сучасного мистецтва.

Ключові слова: часо-простір, наука, урбанізм, історія, події, всесвітньо-історичні переломи, урбаністичні ландшафти, панорамний досвід, новітні технології, колайдер, елементарні частки, квантовий рівень, політична речовина, етична речовина, многовид, гравітаційні сили, зіткнення, масова непокора, енергія взаємодії.

Аннотация. Статья рассматривает художественный проект, объединяющий урбанизм, science art, историю, политику и новейшие технологии, проблематизируя и причинно-следственные связи социально-экономической системы, с целью введения его в национальный дискурс современного искусства.

Ключевые слова: хронотоп, наука, урбанизм, история, события, всемирно-исторические переломы, урбанистические ландшафты, панорамный опыт, новые технологии, коллайдер, элементарные частицы, квантовый уровень, политическое вещество, этическое вещество, гравитационные силы, многообразие, столкновения, массовое неповиновение, энергия взаимодействия.

Summary. An article examines an artistic project which unites an urbanism, science art, history, politics and new technologies, problematising the cause consequential relationships of the socio-economic system, with the aim to incorporate it into national discourse of contemporary art.

Keywords: time-space, science, urbanism, history, events, world-historic breaks, urban landscapes, panoramic experience, new technologies, collider, elementary particles, quantum level, political matter, ethics matter, manifold, gravity forces, collisions, mass disobedience, energy of interrelation.